

TERMEL A SZÉNSAVGYÁR. A répcelaki szénsavgyárban 1969. január 2-án történt — ismeretes — robbanás után elhatározták az üzem teljes felújítását. A munka első részét már befejezték, és 46 milliós építési költséggel újjáépült az üzem. A gépegységeket a legtöbb helyen automatizálják, s így korszerű körülmények között dolgozhatnak. Képünkön: műanyagdobozba csomagolják a gyár új termékét, az alumínium patront

Eltemették Hevesi Gyula elvtársat

Kedden mély részvétellel helyezték örök nyugalomra a Mező Imre úti (kerepesi) temetőben Hevesi Gyulát, az MSZMP Központi Bizottságának tagját, a Magyar Tudományos Akadémia volt alelnökét. A munkásmozgalmi panteon fedett díszravatalozójában munkásörök sora között díszőrséget állt Fehér Lajos, a kormány elnökhelyettese, Nemes Dezső, Nyers Rezső, a Központi Bizottság titkára, az MSZMP Politikai Bizottságának tagjai, Pullai Árpád, a Központi Bizottság titkára továbbá

a Központi Bizottság több tagja, és tudományos életünk több vezetője. A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága nevében Fehér Lajos búcsúzott Hevesi Gyulától, a magyar és nemzetközi munkásmozgalmat kiemelkedő harcosától, az első magyar proletárhatalom egykori népbiztosától, a Központi Bizottság tagjától, a kiváló tudóstól és forradalmártól. A többi között megállapította: — Hevesi Gyulát már ifjúkorában a legnemesebb érzések fűtötték: a mélyes humanizmus, a szabadságszeretet, az olthatatlan tudáshomj. Mindez kiváló tehetséggel és a társadalom ügye iránt elkötelezett, önzetlen cselekvőkészséggel párosult.

Az önállóság feltétele

Néhány nap hján egy esztendeje, hogy az MSZMP Központi Bizottsága és a kormány együttes ülésén hozott határozatot az államélet és a szocialista demokrácia fejlesztéséről. A határozat fontos célkitűzésként jelölte meg, hogy — a lakosság igényeinek jobb kielégítése érdekében — tovább kell növelni a helyi, főleg a községi és a városi tanácsok önállóságát.

Az utóbbi időben — már a KB és a kormány együttes ülése előtt is — több jelentős intézkedés született a tanácsok önállóságának fokozására. Jó néhány ügyben az alsóbb szintű tanácsok hatáskörébe került a döntés joga. A községi tanácsoknak adták át például a szabálysértési bíróságot. A megyéktől már sok helyen a városok vették át az ingatlankezelő vállalatokat, s az építési engedélyek kiadási jogát is fokozatosan a községi tanácsokra ruházzák. A szükséges feltételekkel rendelkező községek már csaknem mindenütt megkapták az egyéb helyi, ipari és kereskedelmi engedélyek kiadásának lehetőségét is.

Magánház, de nem magánügy

A családi- és társasház-építkezésekről

A bizottság tagjai majd hanyatt estek, ilyet még egyikük sem látott: az asztalra kiterített családi ház terve világsan leolvashatóan WC-központú volt. A lakás minden részéről könnyen megközelíthetővé tették, szokatlanul széles ajtókat nyitottak rá, s mérete szobáinak is beillett volna. Vajon mi történhetett? Megkeresték a tervezőt, s hamarosan kiderült, nem oktalanságul gondolkozott ilyen furcsán, az építéssel családjának egyik tagja tolokocsin járt, miatta kellett másként tervezni a házat.

Tarnai István személyében. Az építési hatóságoknál ugyan kifüggesztik a tervezők névjegyzékét, de az talán még sohasem fordult elő, hogy valaki onnan keres magának tervezőt. Ez éppúgy bizalom kérdése, mint az orvos megválasztása, inkább ismerőseinek tájékozik az ember.

Jelenleg 76 A kategóriás (egyetemi végzettségű), 3 B kategóriás (felsőfokú technikum), 86 C kategóriás (technikus) és 6 D kategóriás (középfokú iskolák) tervező neve szerepel Szegeden a magánház-építkezések névjegyzékében. Ez a kategórizálás eleve hibásnak tűnik, egy helyre sorolja például az általános mérnököket, a kivitelező építészeket és a tervezőket. Ismét az orvoshoz hasonlítva, olyan ez, mintha mindegy volna, hogy a szívűtőteket általános orvos, belgyógyász vagy szívspecialista sebész végzi-e.

Jó telek, jó terv, jó kivitelezés. A recept egyszerű ha megvalósítani már sokkal nehezebb is. Am egy kis családi ház is legalább száz évre készül, illő gondolni a gyerekekre, a későbbi generációra. Ők is szívesen megkapják a megfelelő körülmények között lakni.

De mi történt volna, ha a tervező mellékeli a műleírásban ezt a tényt?

Csak a véletlenül múlik

Évenként 120—150 tervről ad véleményt Szegeden a magántervezési szakértői bizottság. Ritka öröm, ha kifogástalan, jó terv kerül eléjük, gyakoribb a bosszúság, a gyenge terv, az olyan munka, melyet nem ment az előbb említett hasonló komoly ok. Rendszerint már az indulásban benne rejlenek a későbbi bajok. Mert hogyan is kezdődik egy-egy családi vagy társasház építkezés? Első ügye a telekkeresés. Aki építkezni akar, felkeresi a kerületi tanácsot, hogy megtudja a lehetőségeket. Hogy mennyire a véletlenül múlik minden, példázata a Rózsa utca 6. számú társasház története is. Kezdetben csak két építendő volt, akik meg tudták egymásról szándékukat. Igen ám, de a kerületi tanács — nagyon helyesen — kikötötte, hogy ilyen jó fekvésű, közművesített és kiépített utcában levő telekre két magánházat nem enged csak úgy elpötytyenteni, legalább háromszintes házat építsenek. A két ismerős ezek után újsághirdetéssel keresték társakat, míg végül heten összejöttek, s hozzákezdhetek.

Két tűz között a tervező

A tervező egyébként két tűz között van, egyrészt az építéssel kívánásainak köteleseleget tenni, bármilyen kívánások is azok, hiszen ő fizet, másrészt az építési hatóság előírásait kell betartania. A kétféle érdek gyakran ellentétes. Az építéssel csak a maga vélt vagy valódi kényelme érdekli, az építési hatóságok kötik az országos és a helyi építési rendelkezések is. Mert ne feledjük, ami a családi házak falain belül van, azt esetleg fel foghatjuk magánügyként, de ami az utcára néz, az már közügy: a városkép része. Többszintes házak építésekor legcélszerűbb, ha a tervező úgynevezett elvi építési engedélyt kér, s ezzel eleve kifogja a szelet a vitorlából. Az országos építésiügyi szabályrendeletet most dolgozzák át, várható, hogy új formájában majd kevesebb vitát fog okozni. Első kötetét januárban már meg is jelent a hivatalos közlönyökben.

Hibás kategorizálás

A telek tehát már megvolt, megvoltak az építendő is, de tervező még egyiket sem ismerte. Az ideális pedig az volna, ha a telket már a tervezővel együtt választanák ki, hogy később ne legyen baj az északi fekvésű lakoszókkal, elnyomorított mellékhelyiségekkel, s még annyi sok késői panasszal. A tervező mindent meglát, az építendő laikus, nem is tudhatja, mi mindent kell számításba venni a telek kiválasztásánál. A Rózsa utcaiaknak szerencséjük volt, jó telket fogtak ki, s kitűnő tervezőt is,

Fehér Kálmán

Sajtótájékoztató

Az útlevel-rendeletéről

Kedden a Belügyminisztériumban sajtótájékoztatót ismertettek az Elnöki Tanácsnak az útlevelekről most kiadott törvényerejű rendeletéről, az ezzel kapcsolatos kormányrendeletéről és a végrehajtásról szóló belügyminiszteri szabályozásról. Benkei Andrást belügyminiszter a törvényerejű rendeletet indokolva rámutatott: az útlevelrendszer elvi és jogi szabályozása összhangban van szocialista jogrendünk továbbfejlesztésével, s azzal a következménnyel, hogy az állampolgárok széles tömegeit érintő kérdéseket törvényben, vagy törvényerejű jogszabályokban rendezzék. Napjainkban a külföldi utazás tömegessé vált, amit jól szemléltet, hogy az elmúlt tíz évben — különösen 1964 óta — évi átlagban csaknem 1 millió magyar állampolgár utazott külföldre. A nyugati országokba látogatók száma is egyenletesen növekszik, s

a múlt évben már meghaladta az összes kiutazók 15 százalékát. A külföld iránti nagy érdeklődés — az ellenséges propaganda állításaival szemben — korántsem a nyugati „szabad világ” iránti nosztalgia bizonyítéka. A tapasztalatok szerint ugyanis a disszidálások aránya az összkülföldi utazásoknak csaknem 10 százaléka volt. Semmi okunk sincs tehát arra, hogy ne tárjuk szélesre a kapukat az idegenforgalom előtt. Ezt segít elő a most kiadott jogszabályok is, amelyek nemzetközi kapcsolataink növelésének szándékát tükrözik. A kiutazások eddigi tömeges engedélyezése egyébként a hazai és a nemzetközi közvéleményben egyaránt kedvező hatást váltott ki, s a mostani rendelkezések értelmében is minden magyar állampolgárnak változatlanul joga van ahhoz, hogy útlevelet kapjon és külföldre utazzék, ha

nálkozhat annak megoldására, hogy a tanácsok jobban megfeleljenek a kor követelményeinek, s a gazdasági élet után az állami életben is erőteljesebben kifejezésre jusszon az alapfokú egységek önállósága. A Társadalmi Szemle, s más folyóiratok hasábjain hónapok óta élénk eszmecsere folyik a rendezés lehetséges módozatairól. Sokféle vélemény és javaslat lát napvilágot ezekben a vitáirásokban. Abban azonban közös a vitázók állásfoglalása, hogy a tanácsok önállóságának fokozása, társadalmi, politikai szerepének növelése nem valósítható meg a tanácsai gazdaság fejlesztése, a saját gazdasági alap erősítése, a saját pénzügyi források bővítése nélkül. A tanácsok alapvető gazdasági munkája jelenleg a területfejlesztés, valamint a kommunális ellátás. Mind többen foglalnak azonban állást a tanácsok jövőjéről most folyó vitában amellett, hogy indokolt ezt a tevékenységet kiterjeszteni az ipari és egyéb szolgáltatásokra, s a helyi gazdaság fejlesztésének erőteljesebb koordinálására is, mert így lehetőség nyílna azoknak a reális feltételeknek a megteremtésére, amelyeknek alapján a tanácsok ténylegesen gazdáivá válhatnak területüknek, megvalósíthatják a helyi igények alapján kialakított célkitűzéseiket. Ehhez — mondják az államigazgatási és a közgazdasági szakemberek — lehetőséget kell teremteni arra, hogy a tanácsok közgazdasági módszerekkel hatékonyan befolyásolhassák azoknak a nem tanácsai vállalatoknak a tevékenységét is, amelyek a lakosságot közvetlenül érintő munkát végezték. Ugy tűnik, valóban megérett a helyzet a tanácsok gazdasági tevékenységének ilyen bővítésére. Ez azonban megint csak olyan feladat, amelyet megfelelő anyagi eszközök nélkül nem lehet ellátni.

Honnan vegyen minderre pénzt a tanács? A vitában erre is többféle javaslat hangzott. A szakemberek szerint például célszerű lenne átengedni a tanácsok számára a mezőgazdasági termelőszövetkezetek forgalmi adóját, és valamennyi vállalat illetményadóját, s a minisztériumi vállalatok közlekedési járulékanak, valamint a tanácsai vállalatok és a szövetkezetek nyereségadójának egy része is a tanács kasszájába kerülhetne. Mások szükségességnek vélik, hogy a tanácsok jogot kapjanak különféle helyi illetékek és díjak kivetésére is. Több vitacikk és átfogó tanulmány szerzője véli úgy, hogy most már a tsz-ekre is ki kell terjeszteni a kommunális adót, hiszen gazdaságuk erősödésével mind nagyobb mértékben használják a tanács kommunális szolgáltatásait. Felvetődött olyan elképzelés is, hogy a jelenleg központi kasszába kerülő borforgalmi adó szintén helyi bevételi forrás legyen a jövőben. Az útleveles, a hatékonyabb, önállóbb tanácsai munka kialakításának gondolatai ezek. Jogszerűségeket mutatja, hogy a megyei tanácsok költségvetési kiadásainak csak 72 százalékát fedezik a saját bevételek — a hiányzó 28 százalékot állami hozzájárulás pótolja — a fejlesztési alapnak pedig mindössze 22—23 százaléka származik helyi forrásból. A változás, amelyet a kibontakozó vita sokoldalúsága, s az új tanács törvény előkészítése ígér, alaposan megemeli majd a helyi parlamentek szerepét, felelősségét, s vele együtt minden bizonnyal a közéleti munka tekintélyét is. Szathmári Gábor